

GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ

Domowa
usługowej

usługowej

tel. 022-812 186

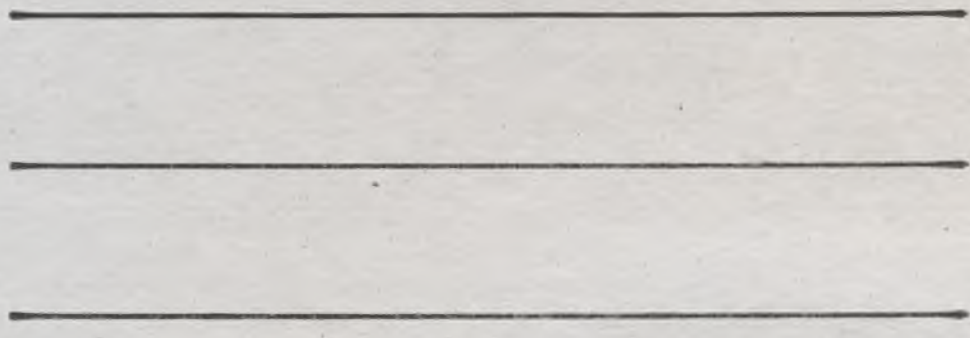
tel. 022-875 047 36

0000 41002

06 0000 0000 5002 0244

leskie detożone 16.02.2005

ef

córka:
 Lipkowska Stanisława

++

Rypin
WJSK AK

87-404 Radomin

Ligmanowska Ewa

ps. "Halgorata"

UK: 840/2148 Pom.

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

Ligmanowska Ewa.....

J: K: 840/2148 Pom.....

Dupim G552 AK.....

- I./1. Relacja *k. 2 s. 1-4*
- I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora *k. 2 s. 1-2*
- I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —
- II. Materiały uzupełniające relację *k. 1 s. 1-2*
- III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —
- III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —
- III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —
- III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —
- III./5. Inne ... —
- IV. Korespondencja —
-
-
-
- V. Nazwiskowe karty informacyjne *k. 10*
- VI. Fotografie *książka ikonografii*

1/1. Debeja-Sigmanowska Ewa.

1. Debeja o działalności konspiracyjnej Ewy Sigmanowskiej, mps onyp. k.1 s.1-2
2. Pismo Stanisławy Ciphowskiej do Fundacji (L. dz. 478/Pom. -410/04) z uzupełnieniem danych biograficznych o Ewie i Józefie Sigmanowskich, nlp. onyp. k.1 s.3-4

Ligmanowska Ewa, z d. Łaszewska, ps. "Małgorzata", (1904-1992); kwaterniczka WSK Obw.AK Rypin.

Urodzona 14 XII 1904 r. w m. Płonko gm.Płonne, córka rolnika Walentego i *Mariany z d. Kruszyńska*. Po zawarciu związku małżeńskiego w 1927 r. , przeprowadziła się do Bachorza, gdzie z mężem Józefem Ligmanowskim uprawiała 7,5 ha gospodarstwo rolne. Tu także wraz z rodziną mieszkała podczas okupacji .

Brak daty zaprzysiężenia E.Ligmanowskiej do konspiracji. Wiadomo, że w latach 1942-1945 na terenie gospodarstwa w Bachorzu zlokalizowana była kwatera pobytowa, kwatera kontaktowa i skrzynka kontaktowa KO AK Pomorze dla Insp. AK Brodnica. Do obowiązków E.Ligmanowskiej ps."Małgorzata" należało prowadzenie kwatery, zaopatrzenie jej w żywność, przyjmowanie dostarczanej przez łączników poczty konspiracyjnej i zapewnienie przebywającym bezpieczeństwa. Z kwaterą w Bachorzu krypt. „Małgorzata” łączność utrzymywali Jan Grajkowski ps."Tadek" i Stanisław Suszyński ps."Witold", łącznicy do zadań specjalnych komórki łączności i kwaterunku Obw.Rypin. „Witold” również ze skrzynki kontaktowej u E.Ligmanowskiej odbierał i przekazywał pocztę konspiracyjną oraz meldunki. Także pilotował oficerów sztabu na odbywające się tu odprawy. Z kwatery w Bachorzu, zarezerwowanej wyłącznie dla oficerów sztabu KO , korzystali : „Wicher” (Józef Chyliński, szef sztabu KO), „Michał” (Gruetzmacher Henryk Stanisław m.in. członek sztabu KO), „Gracjan” (Olszewski Gustaw Ignacy szef łączności KO), „Tomasz” (Tadeusz Kowalski. kmdt Obw.AK Rypin). E.Ligmanowska wraz z mężem latem 1944 r. kwaterowała oficera ps. „G 225” (Franciszek Trojanowski ps."Fala"- przyp. E. S.) przybyłego z KG AK i obsługiwała odprawę sztabu KO z jego udziałem. W Bachorzu także odbywały się rozmowy scaleniove z innymi organizacjami konspiracyjnymi(przypuszczalnie z Narodowymi Siłami Zbrojnymi) , w których uczestniczył m.in.„Michał” pilotowany z Bachorza do Dobrzynia n.Drwęcą do kwatery konspiracyjnej u „Halszki”, Heleny Żołobińskiej. E. Ligmanowska i Józef Ligmanowski bezinteresownie zaopatrywali w żywność także kwaterę u „Halszki” . Sztab kmdy Plac.AK Płonne utrzymywał łączność z kwaterą w Bachorzu przez łączniczkę Halinę Mieczkowską ps."Ala", która m.in. dostarczała nielegalnie

zdobywane karty żywnościowe, druki niemieckich dokumentów, informacje wywiadowcze przekazywane przez Czesława Mieczkowskiego . „Ala” również włączyła do pracy konspiracyjnej Stanisławę Ligmanowską ps.” Stasia” , córkę E. i J.Ligmanowskich. Przez „Alę” gospodyni kwatery „Małgorzata” utrzymywała kontakt z Jadwigą Lewandowską ps.” Hanka” (zam. Markiewicz), referentką WSK Obw.AK Rypin. E i Józef Ligmanowscy aktywnie działali w pomocy dla więźniów obozów koncentracyjnych, wysyłając paczki m.in. Marianowi Borczyńskiemu ps.”Bolesław”, Wiktorii Borczyńskiej, Janowi Rudowskiemu ps. „Klimek”, Marii Spodniewskiej ps.”Teresa”. E.Ligmanowska zmarła 27 IX 1992 r. i spoczywa w Radominie.

Ze związku małżeńskiego zawartego z Józefem Ligmanowskim dn. 27 I 1927 r. miała córkę ~~Ewę~~ ^{Stanisławę} (zam.Cipkowska).

Ligmanowski Józef (mąż) ; kpr. rez. nie uczestniczył w kampanii wrześniowej, żołnierz AK Plac. Płonne , współdziałał z E.Ligmanowską w prowadzeniu kwatery krypt.”U Małgorzaty „ . Działał w samopomocy.

Ligmanowska Stanisława, ps.”Stasia”, (córka); współdziałała z Haliną Mieczkowską ps.”Ala” w utrzymaniu łączności kwatery z żołnierzem wywiadu Czesławem Mieczkowskim, odbierała od „Ali” pocztę konspiracyjną .

APAK, T.: Grajkowski T., Lewandowska H., Ligmanowska E., Mieczkowski Cz., Suszyński S.; Sł.konsp.pom..., cz.2, s. 70; Zawacka E. , Szkice WSK..., s. 316.

Elżbieta Skerska

5

FUNDACJA Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polak w Toruniu	
Wpłynęło dnia: 5.04.04	
L. dz. 478 / Pom-410 / Do pani Elżbiety Skierskiej.	
Załączniki:	
Referent: Szanowna Pani Elżbieto!	

- 1) W poprzednim liście w październiku nie dostrzegłam zdania że mój tato Józef Sigmantowski urodzony był 1895 roku w Bachornie posiadał stopień kaprała i brał udział w wojnie bolszewickiej w 1920 roku. Tak było pisane już w działalności Armii Krajowej.
- 2) W biogramie śp. mamy Ewy Sigmantowskiej jest mała pomyłka, że zwiastka Ewy i Józefa Sigmantowskich jest córka Stanisława (a nie Ewa).
- 3) Co do daty zaprzysiężenia mamy Ewy Sigmantowskiej do konspiracji mi nie wiadomo.

Święteścię Podróżni

oraz

Zobroczek i Wesołych
Singi

Imartogochristania Pariskiego

Kpawazaniem

Stamstawa Cipkowiska

1/2. Dokumenty dotyczące relatorek: Ligmanowska
Ewa.

1. Kserokopia oryg. - oświadczenie
świadka Franciszka Wypockiego z
12. 07. 1966r. k. 1 s. 1
2. Oryg. leg. nr 259499 z B o W i D
Ewy Ligmanowskiej, oryg. k. 1 s. 2

Wysoki Franciszek
Rybnik
(Nazwisko, imię, pseudonim i adres
wydającego oświadczenie)

Rybnik dnia 12 lipca 1966 r.
(miejscowość)

Oświadczenie świadka

Jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową): tajnej organizacji wojskowej Z.W.Z. a następnie Ok.
świadom(a) odpowiedzialności karnej za prawdziwość podanych niżej przeze mnie faktów

o s w i a d c z a m

Ob. Liguanowska Ewa syn (córka) Kalcezy i Monacemy
urodz. dnia 14. XI. 1904 19... roku w Stoczku pod Rybnik
jest mi znany(a) osobiście jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową): tajnej org. wojsk. Z.W.Z.
od Kwietnia 1942 do 8 maja 1943 r. 19... roku.

Wyżej wymieniony(a) posiadał(a) pseudonim Melgorista i pełnił(a) funkcję — brał(a) udział (w tej części opisuje się: przebieg służby i działalności w czasie walki z okupantem hitlerowskim, pełnioną funkcję, stopień wojskowy, w jakich był(a) oddziałach, grupach, placówkach, pod którym dowództwem, kierownictwem, udział w akcjach bojowych i innych, w jakich miejscowościach, nazwa obozu itp. wszelkie zmiany i czasokres

od — do): ob. Liguanowska ma męża sp. Józefa
brata wdowa z wyżej podanym imię w prosy
podjętym 14. 8. 43 rozkazem awansowania i dotyka
jej działalności nie jest mi bliżej znana. Mąż
Liguanowski z uroczennym mi kolportował
prosy podjętym a ponadto redagował skrócone
orobem nieznanym przed gestapo.

W tej sytuacji przyjęcie ob. Liguanowskiej do
Z.W.Z. uważałem za wysoce korzystne — miał
jej b. przyjemnie —

Powszechna Spółdzielnia Spożywców
w Rybniku
Plac Sienkiewicza Nr 11

Stanisław Sławkowski
(pieczęć i podpis odpowiedni
lub Zarządu ZBWiD)

Prawdziwość powyższych danych
stwierdzam własnoręcznym podpisem

(Nazwisko, imię, stopień wojskowy,
funkcja, stanowisko)

Fr. Wysoki

oryg. w zbiorach Stanisław i Suszyński

1939

1945

2

ZWIĄZEK BOJOWNIKÓW
O WOLNOŚĆ I DEMOKRACJĘ

Legitymacja

Nr ✻ 259499

uprawniona do przejazdów
kolejami państwowymi P. K.
według 50% zniżki

KOMBATANT
RENCISTA - EMERYT

Ewa Ligmanowska

Imię i nazwisko

Zoświadczenie kombatanckie Nr 141717

wystawione przez Zarząd Wojewódzki

ZBOWiD w Toruniu

Torun, 29 kwietnia 82r.

data wystawienia legitymacji

PREZES ZW ZBOWiD

[Handwritten signature]

2

Ważna na okres stały *

~~XXXXXX~~

miejsce na fotografię

..... podpis posiadacza legitymacji

1930 1940

Ważność legitymacji przedłużono na rok

19..... r.	19..... r.	19..... r.	19..... r.
19..... r.	19..... r.	19..... r.	19..... r.

* niepotrzebne skreślić

11. Materiały uzupełniające rezerwy - Ligmanowska
Ewa:

1. Biogram „Ligmanowska Ewa”, [w:] Słownik biograficzny konspiracji pomorskiej 1939-1945, pod red. Skerskiej E., Tomii 2004, cz. 6, s. 105-106, kserokop. k. 1 s. 12

Ligmanowska Ewa z d. Łaszewska, ps. „Małgorzata” (1904–1992), kwaterniczka WSK Obw. AK Rypin.

Urodzona 14 XII 1904 w m. Płonko gm. Płonno, córka rolnika Walentego i Marianny z d. Kruszyńskiej. Po zawarciu związku małżeńskiego w 1927 przeprowadziła się do Bachorza, gdzie z mężem Józefem Ligmanowskim uprawiała 7,5 ha gospodarstwo rolne. Tu także wraz z rodziną mieszkała podczas okupacji.

Brak daty zaprzysiężenia. Wiadomo, że w latach 1942–1945 na terenie gospodarstwa w Bachorzu zlokalizowana była kwatera pobytowa, kwatera kontaktowa i skrzynka kontaktowa KO AK Pom. dla Insp. AK Brodnica. Do obowiązków E.L. należało prowadzenie kwatery, zaopatrzenie jej w żywność, przyjmowanie dostarczanej przez łączników poczty konspiracyjnej i zapewnie-

Stosr. bio graficzny konspiracji pomorskiej 1939-1945, pod red. Skarbczyk S, Tom II 2004, 105 w. 6

ELŻBIETY ZAWISTE!

2

nie przebywającym bezpieczeństwa. Z kwaterą w Bachorzu krypt. „Małgorzata” łączność utrzymywali Jan Grajkowski ps. „Tadek” i Stanisław Suszyński ps. „Witold”, łącznicy do zadań specjalnych komórki łączności i kwaterunku Obw. Rypin. „Witold” również ze skrzynki kontaktowej u E.L. odbierał i przekazywał pocztę konspiracyjną oraz meldunki, pilotował oficerów sztabu na odbywające się tu odprawy. Z kwatery w Bachorzu, zarezerwowanej wyłącznie dla oficerów sztabu KO, korzystali: Józef Chyliński, szef sztabu KO, Henryk Gruetzmacher, szef łączności konspiracyjnej, Gustaw Olszewski, szef łączności KO, Tadeusz Kowalski, kmdt Obw. AK Rypin. Wraz z mężem latem 1944 kwaterowała mjr. Franciszka Trojanowskiego ps. „Fala”, „G-225”, przybyłego z KG AK i obsługiwała odprawę sztabu KO z jego udziałem. W Bachorzu przypuszczalnie odbywały się rozmowy scaleniowe z NSZ, w których uczestniczył m.in. H. Gruetzmacher. E.L. i J. Ligmanowski bezinteresownie zaopatrywali w żywność także kwaterę Heleny Żołobińskiej w Dobrzyniu n. Drwęcą. Sztab Kmdy Plac. AK Płonne utrzymywał łączność z kwaterą w Bachorzu przez łączniczkę Halinę Mieczkowską ps. „Ala”, która m.in. dostarczała nielegalnie zdobywane karty żywnościowe, druki niemieckich dokumentów, informacje wywiadowcze przekazywane przez Czesława Mieczkowskiego. H. Mieczkowska włączyła do pracy konspiracyjnej Stanisławę Ligmanowską ps. „Stasia”, córkę E. i J. Ligmanowskich. Przez „Alę” gospodyni kwatery „Małgorzata” utrzymywała kontakt z Jadwigą Lewandowską ps. „Hanka” (zam. Markiewicz), referentką WSK Obw. AK Rypin. E. L. i J. L. aktywnie działali w pomocy dla więźniów obozów koncentracyjnych, wysyłając paczki m.in. Marianowi Borczyńskiemu ps. „Bolesław”, Wiktorii Borczyńskiej, Janowi Rudowskiemu ps. „Klimek”, Marii Spodniewskiej ps. „Teresa”. Zmarła 27 IX 1992 i spoczywa w Radominie.

Ze związku małżeńskiego zawartego z Józefem Ligmanowskim 27 I 1927 miała córkę Stanisławę (zam. Cipkowska).

Ligmanowski Józef (mąż), kpr. rez. nie uczestniczył w kampanii wrześniowej, żołnierz AK Plac. Płonne, współdziałał z żoną w prowadzeniu kwatery krypt. „U Małgorzaty”. Działał w samopomocy.

Ligmanowska Stanisława, ps. „Stasia” (córka), współdziałała z Haliną Mieczkowską ps. „Ala” w utrzymaniu łączności kwatery z żołnierzem wywiadu Czesławem Mieczkowskim, odbierała od „Ali” pocztę konspiracyjną.

APAK, T.: Grajkowski T., Lewandowska H., Ligmanowska E., Mieczkowski Cz., Suszyński S.; *Sł. konsp. pom...*, cz. 2, s. 70; Z a w a c k a E., *Szkice WSK...*, s. 316.

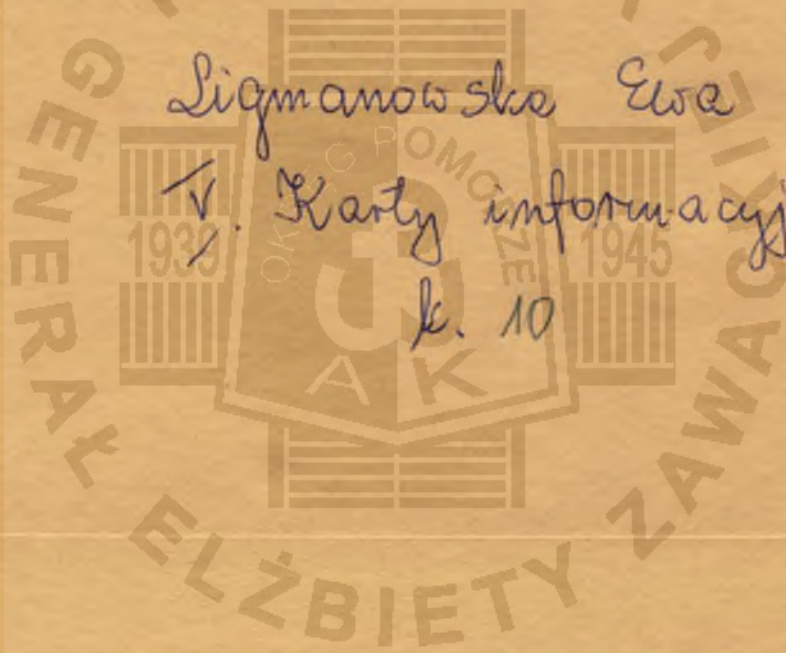
Elżbieta Skerska

T:K: 840/2 148 Pom.

Rypin

Sigmanowska Ewa

IV. Karty informacyjne
k. 10

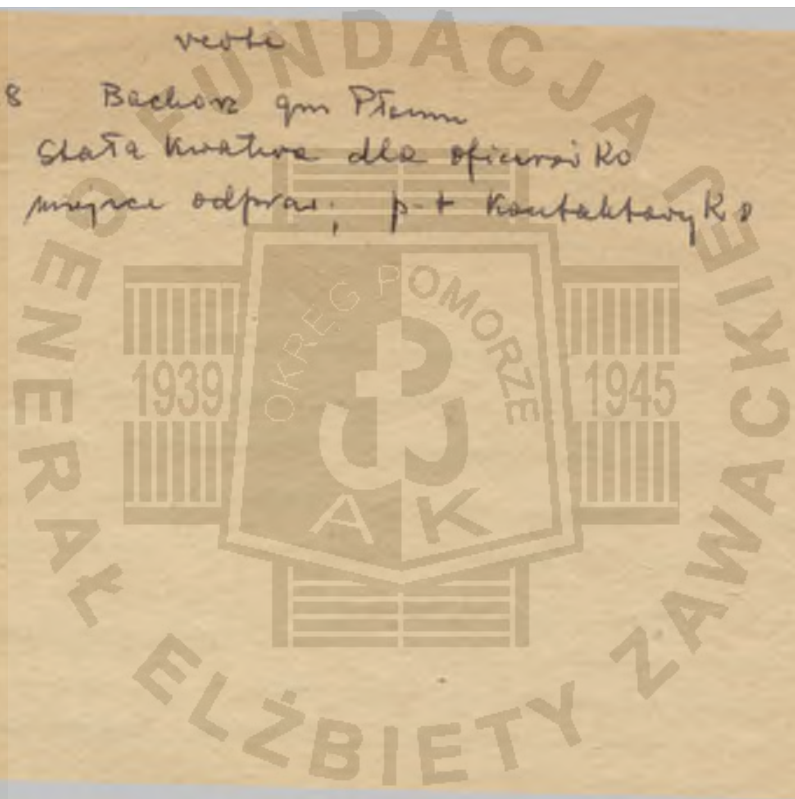
(nota)
Ligwanowski Ewa „Matgora”
miesz. nr 8 Smogorzewo 2, 5.8 noty 1
reprezentacji gospodarstwa wsi Bałków
gm. Płanica

Kierownictwo punktu kontaktowego dla oficerów
R.O. Melina i innych odproś w 1943 r.
8 Smogorzewo dowodzi „Mielota 1” i odbiera
m. m. odbyły się tu rozmowy na temat
relacji między naszymi a narodowcami
zakoniarzami frakcją

Zaprosy i zone przez „Pisa” prawdopodobnie w 1941 r.
Kwatera w tu 9-225 „Fala” dowodzący przez
Hankę Lewandowską z „Sikora”. Stec udebił się z
„Pisa” do Brodnicy

Ryppin
17X

verte
S.8 Bachore gm Płanin
stała kwatery dla oficerów ko
municacji odprawy; p + kontaktowy K. 2

2
Ligmanowski Ewa
ul. St. Szymonowski

Bachorz gm. Płanica k. Radomina
gosp. rolne Ligmanowski Józef
Młotowa 9 225,
miejsce odpraw

Kwaterna
pamięć odprawy

Ligmanowka Ewa ps Kwatgenale pao Rypn
PK 3

nr. 14 XII 1904 Planko pao Rypn

Kwaterna, Gosa oficerai K-dej inop Brodica

Bachors pao Rypn epine Baaboum

wzage relacje

prywatne do mg 8 VII 78

nie od "Psa" i St Suayriehungo

lt

Sigmundowska Eva
ps. "Metagorata"

Rypin '4
AK

Wrotechniczna oficerów Sztabu ROKWZ-AK
w Bechozie gm. Pionne; tu doierał
jako Technik do siedziby specjalnych
Obw. Rypin Dec. Dobryni Grajkowski
Kosimiers ps. "Koseli"

zob: Stow. biograf. korp. pow. 1939-45, z. 2,
Wyd. FAPAK t. X, Tomni 1996, s. 70
zss. 10 103

Ligmanowska Ewa
ps. "Metgorketa"

Rypin AK
5

z Bachorze pow. Rypin kwatery
sątabowców Inspektoratu "Browar"
- Brodnic

sob. Elżbieta Lewacka, Salve u drzejów
Woj. Śmiby Kobiet, Wydz. F 173 AK E. III,
Torun' 2001 r., s. 316

ELŻ. III'03

Ligmanowska Ewa

Dypin 6
FK.

Żona Józefa; gospodyni
kwatery komp. D O C K w Bacho-
ran ("Kotłownia")

zob: D: L: 649/1271 Pom. Mięskow-
ska Helina - insp. Brod.

Wz. 11'02

a) Ligmanowska Ewa
ps. "Kępczanka"

Dypim 7
A 2

Dachów gm. Stronne;
tu mieszkała się kwatera konspi-
racyjna i punkt kontaktowy.

zob. J. W. 837/21 19 Pom. 12. II Helina
Wrocławskie Wspomnienia... s. 17
Brodzice

RS. VIII 105

Ligmanowska Ewa

Prypin 8
PK.

Imię Józefa; na terenie ich
gosp. rol. w Bachoku była kwatery
konspiracyjne K O A K krypt. "Młotgo
meta"

zob: T: K: 474/1926 Bon. 2. 1/2 Ligmanow-
ska Stanisława insp. Brod.

98. 11'02

Ligmanowska Ewa

Brodnice
AK

10

Ps. "Majorka", gospodarstwo rolne w Zachorze
gm. Piórnica pow. Rybnik, kwadratowy dla
oficjalis sztabu K.O 242-AK, Pom., punkt kontrolny,
skrytka poczta - samopomoc.

c.1.

Zob. T. I Sprisane S. Smuryskiego, I Reche, str. 134, 169, 186, 303, 311, 325-6, 449, 453, 485, 487; II Rokki str. 73; III Dokumenty str. 5-6
reste

HMM-14

Sigmanowska Łwa

